

DET KONGELIGE
SOSIALDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 5

(2002–2003)

Om lov om endringer i folketrygdloven og
i enkelte andre lover

(samleproposisjon høsten 2002)

Innhold

1	Innledning	5	6.1	Innledning	18	
	Del I Endringer i folketrygdloven og trygderettsloven	7	6.2	Bakgrunn. Gjeldende rett	18	
2	Bortfall av folketrygdens dekning av helsetjenester i utlandet under midlertidige opphold – folketrygdloven § 5–24	9	6.3	Departementets vurdering og forslag ...	18	
2.1	Innledning	9	6.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	19	
2.2	Gjeldende rett	9		7	Forlenget funksjonstid for rettsfullmektiger i Trygderetten m.v – trygderettsloven § 3 tredje ledd	20
2.3	Departementets vurdering og forslag ...	10		Del II Endringer i forskotteringsloven	23	
2.4	Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser. Økonomiske og administrative konsekvenser	11	8	Presisering av hjemmelen for forskrift om inntektsprøving av forskott – forskotteringsloven ny § 5 tredje ledd	25	
3	Dokumentasjon av fordyret kosthold ved diett for rett til grunnstønad – folketrygdloven § 6–3 første ledd bokstav f	12	9	Endringer i forskotteringsloven § 7 om utbetaling av ytelser	26	
3.1	Innledning	12	9.1	Innledning	26	
3.2	Bakgrunn. Gjeldende rett	12	9.2	Regler om virkningstidspunkt ved satsendringer – § 7 nytt fjerde ledd	26	
3.3	Departementets vurdering og forslag ...	12	9.3	Fastsetting av forskott mens en farskapssak er under behandling – § 7 nytt sjettede ledd	26	
3.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	13	9.3.1	Bakgrunn. Gjeldende rett	26	
4	Avvikling av ordinær gravferdsstønad og forbedring av den behovsprøvede stønaden – folketrygdloven §§ 7–2, 7–3 og 7–5	14	9.3.2	Departementets vurdering og forslag ...	27	
4.1	Innledning	14	9.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	27	
4.2	Gjeldende rett	14	10	Hjemmel for å innhente inntektsopplysninger fra arbeidsgivere mv. for kunne beregne korrekt forskottsbeløp – forskotteringsloven § 9 fjerde ledd	28	
4.3	Historisk bakgrunn	14		Del III Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget	29	
4.4	Departementets vurdering og forslag ...	15	11	Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget	31	
4.5	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	15	11.1	Merknader til endringene i folketrygdloven	31	
5	Dekning av lese- og sekretærhjelp til dagliglivets gjøremål for blinde og svaksynte – folketrygdloven § 10–7 første ledd bokstav e	17	11.2	Merknader til endringene i trygderettsloven	32	
5.1	Innledning	17	11.3	Merknader til endringene i forskotteringsloven	33	
5.2	Bakgrunn. Gjeldende rett	17		Forslag til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover ..	34	
5.3	Departementets vurdering og forslag ...	17				
5.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	17				
6	Rett til overgangsstønad ut skoleåret – folketrygdloven § 15–6 ..	18				

DET KONGELIGE
SOSIALDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 5

(2002–2003)

Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

(samleproposisjon høsten 2002)

*Tilråding fra Sosialdepartementet av 11. oktober 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Sosialdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten
- lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven)

I proposisjonens *Del I* foreslås endringer i folketrygdloven og trygderettsloven. Endringene i folketrygdloven gjelder i hovedsak materielle endringer knyttet til budsjettforslaget for 2002:

- Oppheving av dekningen av helsetjenester i utlandet under midlertidige opphold (turistreiser mv.) for personer som er medlemmer i trygden som bosatt i Norge eller under opphold på Svalbard mv. (punkt 2).
- I bestemmelsene om grunnstønad til fordyret kosthold ved diett presiseres det at nødvendigheten av dietten for den aktuelle diagnosen må være vitenskapelig dokumentert og alminnelig anerkjent i medisinsk praksis. Det er i dag uklart hvilke krav som skal stilles til dokumentasjonen (punkt 3).
- Omlegging av ordningen med gravferdsstønad. Stønaden blir behovsprøvd, men får samtidig en

økning. Det kan i dag ytes inntil 12 250 kroner sammenlagt (summen av ordinær stønad på 4 000 kroner og behovsprøvd tillegg på 8 250 kroner), mens det nå vil kunne ytes inntil 15 000 kroner i behovsprøvd gravferdsstønad (punkt 4).

- Blinde og svaksynte gis inntil 20 timer lese- og sekretærhjelp per år for å kunne fungere i dagliglivet (punkt 5).
- Perioden med overgangsstønad forlenges slik at enslige forsørgere under utdanning kan få stønad ut skoleåret selv om ordinær stønadsperiode har utløpt på et tidligere tidspunkt. Formålet er å gjøre det lettere for enslige forsørgere å fullføre utdanningen, slik at de får bedret muligheten til arbeid og selvforsørging (punkt 6).

Endringene i trygderettsloven gjelder etablering av mulighet til to års forlenget funksjonstid for rettsfullmektiger i Trygderetten, og videre lovfesting av at rettsfullmektigene tilsettes av Trygderettens leder. I tillegg foreslås at Trygderettens leder gis myndighet til å bestemme antallet rettsfullmektiger (punkt 7).

I *Del II* foreslås følgende endringer i forskotteringsloven:

- Presisering av hjemmelen til å gi forskrifter om inntektsgrenser mv. for inntektsprøvingen av forskottet etter de nye reglene vedtatt ved endringslov 15. juni 2001 nr. 37, som ventes å tre i kraft 1. oktober 2003 (punkt 8).
- Innføring av bestemmelser om virkningstidspunkt for forskottsendringer som følge av de nye reglene om inntektsprøving (punkt 9.2).
- Presisering av hvordan de nye reglene om inntektsprøving av forskott skal anvendes i tilfelle der det pågår sak om fastsetting av farskap (punkt 9.3).
- Innføring av hjemmel til å innhente inntektsopplysninger om forskottsmottaker med henblikk på gjennomføringen av inntektsprøvingen (punkt 10).

Forslaget i Del I om å oppheve dekningen av utgifter til helsetjenester i utlandet for personer som er medlemmer i trygden som bosatt i Norge eller under opphold på Svalbard antas å medføre en årlig innsparing på 18,5 millioner kroner. Forslaget om å oppheve den ordinære gravferdsstønaden og øke den behovsprøvde stønaden innebærer en netto innsparing på 150 millioner kroner. Forslaget om lese- og sekretærhjelp for blinde og svaksynte gir en merutgift på 5 millioner kroner per år, mens forslaget om forlenget stønadstid ut skoleåret for enslige forsørgere under utdanning vil medføre en samlet årlig merutgift på 35 millioner kroner, fordelt på overgangsstønad og utdanningsstønad. Endringene ventes ikke å ha administrative konsekvenser av budsjettmessig betydning.

Forslagene i Del II om endringer i forskotteringsloven har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser av budsjettmessig betydning.

Del I
Endringer i folketrygdloven og trygderettsloven

2 Bortfall av folketrygdens dekning av helsetjenester i utlandet under midlertidige opphold – folketrygdloven § 5–24

2.1 Innledning

Departementet foreslår at folketrygdens dekning av utgifter til helsetjenester under midlertidige utenlandsopphold skal falle bort for personer som er medlem i trygden som bosatt i Norge eller under opphold på Svalbard mv.

2.2 Gjeldende rett

Helsetjenester i utlandet dekkes etter nærmere regler i folketrygdloven § 5–24. Det er to typer dekning:

- e) Dekning etter de regler og satser som gjelder i Norge. For sykehusopphold er det fastsatt en egen sats, som for tiden er kr. 2 400 per døgn.
- f) Såkalt utvidet stønad, som gir dekning på et høyere nivå. Blant annet dekkes sykehusopphold uten begrensninger utover at utgiftene må være nødvendige.

Dekning etter de regler og satser som gjelder i Norge får anvendelse for turister mv. under midlertidig utenlandsopphold og for pensjonister bosatt i utlandet som blir tatt opp som frivillige medlemmer med dekning for helsetjenester.

Utvidet stønad gis til personer i utlandet som er pliktige medlemmer av trygden etter folketrygdloven § 2–5, dvs. utenriktstjenestemenn mv. Krav om stønad fra turister behandles av de lokale trygdekantorene, mens saker om utvidet stønad og saker som gjelder utenlandsbosatte pensjonister mv. behandles av Folketrygdkontoret for utenlandssaker.

Med hjemmel i paragrafens syvende ledd er det er gitt to forskrifter om anvendelsen av bestemmelsene i folketrygdloven § 5–24 for personer i utlandet. Forskrift 30. april 1997 nr. 390 gir en nærmere regulering og tilpasning av dekningen for turister mv. med rett til stønad etter norske regler og satser. Forskrift 30. april 1997 nr. 391 regulerer såkalt utvidet stønad. Blant annet utvides de persongrupper som omfattes av denne dekningen, slik at for eksempel arbeidstakere på oppdrag for norske be-

drifter, utenlandsstuderende og visse pensjonister omfattes.

Etter etablert praksis gis utvidet stønad også til personer som er bosatt i utlandet, men er medlemmer i trygden som arbeidstakere i Norge eller på den norske kontinentalsokkelen. I motsetning til øvrige tilfelle med utvidet stønad, har disse arbeidstakernes ektefelle eller barn (som ikke selv er medlemmer) normalt ikke rett til stønad til helsetjenester. Unntak gjelder når forsørget ektefelle eller barn oppholder seg i Norge sammen med medlemmet (loven § 5–2 andre ledd).

I en rekke tilfelle foreligger det rett til stønad til helsetjenester i utlandet uten hensyn til bestemmelsene i loven § 5–24. Arbeidstakere i Norge som omfattes av EØS-avtalen har rett til stønad for seg selv og for ektefelle og barn etter avtalens regler. Loven § 2–4 gir avtalens regler tilsvarende anvendelse for sokkelarbeidere som er EØS-personer. Den nordiske trygdekonvensjonen etablerer tilsvarende rett for personer som arbeider i Norge, men er bosatt i et nordisk land. Retten etter den nordiske konvensjonen gjelder uten hensyn til vedkommendes statsborgerskap. Det er derfor en begrenset krets arbeidstakere i Norge eller på kontinentalsokkelen som § 5–24 får selvstendig betydning for (statsborgere i land utenfor EØS som er bosatt utenfor Norden).

Etter forskrifter fastsatt med hjemmel i § 5–24 åttende ledd faller retten til dekning av helsetjenester etter paragrafen bort dersom utgiftene dekkes av oppholdslandet etter dette landets regler i medhold av en av Norges trygdeavtaler, inkludert EØS-avtalen. Dette innebærer blant annet at bestemmelsene i folketrygdloven § 5–24 som hovedregel ikke kommer til anvendelse i EØS-området. Bortfallet etter forskriften gjelder både personer med utvidet stønad og personer med rett til dekning etter norske regler og satser. Italia og Hellas er unntatt fra den såkalte avskjæringsforskriftens virkeområde, slik at medlemmer av folketrygden som oppholder seg der vil kunne velge mellom det offentlige helse-tjenestetilbudet i oppholdslandet eller private helse-tjenestetilbud med refusjon fra folketrygden.

2.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet har tatt reglene om dekning av helsetjenester i utlandet opp til nærmere vurdering. Persongruppene som omfattes av reglene er lite homogene, blant annet med hensyn til årsaken til utenlandsoppholdet og omfanget av stønad det normalt vil være aktuelt å yte. Den omfattende retten til dekning i oppholdslandet etter EØS-avtalen innebærer også at grunnlaget for reglene i vesentlig grad er endret. Det synes derfor naturlig med en revurdering av bestemmelsene.

Ved vurderingen har departementet tatt utgangspunkt i at dekningen under utenlandsopphold synes best begrunnet i tilfellene der utenlandsoppholdet er nødvendig av hensyn til vedkommendes arbeid. Generelt synes videre dekningen å fylle et større behov når utenlandsoppholdet er langvarig enn når det dreier seg om kortvarige utenlandsopphold med en begrenset risiko for at helsetjenester blir nødvendige. Vurdert i forhold til de enkelte aktuelle persongruppene, vil disse synspunktene i stor utstrekning føre til samme resultat.

Departementet legger til grunn at dekningen av helsetjenester i utlandet bør opprettholdes for personer som har rett til utvidet stønad etter loven § 5–24 og som oppholder seg i utlandet pga. arbeid eller studier. Det samme må gjelde pensjonister som er bosatt i utlandet, men som på grunn av langvarig tidligere tilknytning til Norge tas opp som medlemmer med rett til helsetjenester – enten de tilhører gruppen med rett til utvidet stønad eller gis dekning etter norske regler og satser. En oppheving av ordningen vil i disse tilfellene ha betydelige virkninger for den enkelte.

Når det gjelder utenlandsopphold på grunn av vedkommendes arbeid eller utdanning, blir det i mange sammenhenger vist til at slike opphold er nødvendig for å hente impulser utenfra og har stor betydning for norsk næringsliv. I noen tilfelle skjer utenlandsoppholdet direkte på vegne av den norske staten (f.eks. utenriktjenesten). Selv om det vil være mulig for den enkelte eller arbeidsgiveren å finne tilfredsstillende løsninger i privat forsikring, eventuelt i det offentlige systemet i vedkommende land, vil det kunne bli en dyrere og/eller dårligere løsning.

Turisters utenlandsopphold har gjennomgående en annen karakter enn tilfellene med langtids utenlandsopphold. I flertallet av tilfelle dreier det seg om helt kortvarige opphold. Det er dessuten frivillige opphold som skjer i egen interesse. Det vil være enklere å dekke forsikringsbehovet ved ordinær reiseforsikring enn når det dreier seg om lang-

tids utenlandsopphold. Svært mange har slik reiseforsikring allerede i dag. Reiseforsikringen må imidlertid ventes å bli noe dyrere dersom folketrygdens dekning faller bort. Disse omkostningene må tas med i vurderingen på linje med reise- og oppholdsutgiftene når man vurderer å foreta et utenlandsopphold.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at folketrygdloven § 5–24 endres slik at dekningen av helsetjenester i utlandet under midlertidige opphold faller bort. Dette foreslås å gjelde personer som er medlemmer i trygden etter loven § 2–1 som bosatte i Norge, og videre personer som er medlemmer etter loven § 2–3 under opphold på Svalbard mv. (forslaget til § 5–24 andre ledd første punktum).

En del av de midlertidige utenlandsoppholdene som vil omfattes av forslaget er relativt langvarige, for eksempel pensjonister som oppholder seg inntil 6 måneder i året i utlandet. Det vil også forekomme midlertidige utenlandsopphold som ikke har karakter av turistreise. Det kan dreie seg om opphold som ledd i arbeidet eller om kortere kurs av ulik art. Departementet har likevel ikke funnet grunn til å foreslå særregler for slike tilfelle. En betydelig del av de grunner som taler for å ta bort dekningsretten for midlertidige utenlandsopphold, gjør seg gjeldende også her. Når det gjelder utenlandsopphold som ledd i arbeidet, kan videre anføres at omkostningene ved dette, inkludert reiseforsikring, bør bæres av arbeidsgiveren. Hensynet til en enkel administrasjon av ordningene taler dessuten klart for at bortfallet av dekningsretten under midlertidige utenlandsopphold gjøres gjeldende generelt for de aktuelle gruppene medlemmer.

Også utenlandsbosatte medlemmer i folketrygden vil kunne ha midlertidige turistopphold i andre land enn bostedslandet og Norge. Departementet har likevel ikke foreslått at dekningsmulighetene skal falle bort under slike opphold. Dette skyldes utelukkende administrative hensyn, slik at Folketrygdkontoret for utenlandssaker unngår å måtte skille mellom regningene fra en og samme person. Videre vil det i disse sakene forutsetningsvis bare dreie seg om kortvarige opphold, slik at den økonomiske betydningen er beskjeden.

Retten til dekning under midlertidige utenlandsopphold for turister mv. er i dag begrenset til behandling av skade eller sykdom som inntreffer under utenlandsoppholdet. Det gjelder et unntak fra dette, idet personer med et varig behov for oksygen- eller dialysebehandling gis dekning for dette også i utlandet selv om de har helseproblemet med seg dit. Denne dekningen bør opprettholdes også etter at dekningsretten generelt er falt bort. Dette

er et behov som ikke kan ivaretas gjennom reise- forsikring, og departementet foreslår at gruppen beholder retten til dekning av oksygen- eller dialysebehandling i utlandet (forslaget til § 5–24 andre ledd andre punktum). De vil da ha de samme muligheter som andre til utenlandsopphold i ferier mv.

Etter § 5–24 sjette ledd første punktum ytes det ikke dekning for helsetjenester i utlandet når et medlem reiser til utlandet i den hensikt å få behandling eller undersøkelse. Etter samme ledd andre punktum gjelder det et unntak fra dette når et medlem reiser utenlands for å føde. Bestemmelsen i første punktum er overflødig etter at adgangen til dekning under midlertidige utenlandsopphold faller bort generelt. Den foreslås derfor opphevet. Unntaket for utenlandsfødende foreslås derimot opprettholdt og bestemmelsen flyttet til nytt andre ledd som nok et unntak fra hovedregelen om ikke-dekning av helsetjenester under midlertidige utenlandsopphold (forslaget til § 5–24 andre ledd tredje punktum).

For ordens skyld presiseres at det foreslåtte bortfallet av retten til dekning av helsetjenester under midlertidige utenlandsopphold ikke vil ha betydning i forhold til turistopphold innenfor EØS-området. Det vil her fortsatt foreligge rett til dekning etter oppholdslandets lovgivning i medhold av EØS-avtalen. Ved opphold i Italia og Hellas vil imidlertid de valgmuligheter man i dag har når det gjelder offentlig eller privat helsetjeneste bli innskrenket, for så vidt som privat helsetjeneste etter forslaget vil måtte dekkes av den enkelte selv på samme måte som i de øvrige EØS-land. Det bemerkes videre at Norge etter EØS-avtalen fortsatt vil være forpliktet til å refundere oppholdslandets utgifter til helsetjenester for norske turister.

Bortfallet av dekningsrett kan ikke gjøres gjeldende for personer som er bosatt i utlandet, men

som er medlemmer som arbeidstakere i Norge eller på den norske delen av kontinentalsokkelen (loven § 2–2). Det ligger i sakens natur at disse arbeidstakerne med jevne mellomrom vil befinne seg i utlandet, og de har et rimelig krav på dekning ved behandling for sykdom eller skader i bostedslandet. Som tidligere nevnt gis de i praksis utvidet stønad til helsetjenester etter § 5–24 tredje ledd, men forsørget ektefelle eller barn har bare rettigheter under opphold i Norge. Rettighetene foreslås regulert i loven (forslaget til § 5–24 nytt fjerde ledd).

I tilknytning til de nevnte endringene foreslås også en omformulering av loven § 5–24 første ledd. Nåværende første ledd synes å etablere en ubetinget dekningsrett for medlemmer i trygden. Ordlyden bør endres slik at den i større grad varsler de forbehold og unntak som kommer senere i paragrafen.

Det vises til merknadene til paragrafen og til lovforslaget.

2.4 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene i folketrygdloven § 5–24 trer i kraft 1. januar 2003 og gis virkning for tilfelle der utenlandsoppholdet tar til tidligst nevnte dato.

Endringen vil innebære en utgiftsreduksjon på 18,5 mill. kroner per år. Det er tatt hensyn til denne innsparingen ved utarbeidingen av budsjettforslaget for 2003. Endringen vil virke arbeidsbesparende for trygdekontorene ved at arbeidet med refusjon for utenlandsbehandling i de aktuelle tilfellene bortfaller.

3 Dokumentasjon av fordyret kosthold ved diett for rett til grunnstønad – folketrygdloven § 6–3 første ledd bokstav f

3.1 Innledning

Departementet foreslår at det tas inn i lovteksten en presisering av kravet til dokumentasjon for at en spesialdiett er nødvendig for en aktuell diagnose, slik at grunnstønad kan gis.

3.2 Bakgrunn. Gjeldende rett

Det kan tilstås grunnstønad til medlem som etter hensiktsmessig behandling fortsatt har nødvendige, varige og løpende ekstrautgifter på grunn av fordyret kosthold ved diett.

Bestemmelsen i folketrygdloven § 6–3 første ledd bokstav f lyder som følger:

«Grunnstønad ytes til et medlem som på grunn av varig sykdom, skade eller lyte, har nødvendige ekstrautgifter (...)

f) på grunn av fordyret kosthold ved diett.»

I praksis er det stilt krav om at diagnosen (intoleransen) må være fastsatt ved spesialklinikk/ poliklinikk eller av praktiserende spesialist med allergologisk kompetanse, og nødvendigheten av dietten må være tilsvarende grundig dokumentert fra spesialavdeling på sykehus for den aktuelle diagnose.

Spesialdietten skal være alminnelig vitenskapelig anerkjent, dvs. utprøvd og godkjent av høyeste medisinske ekspertise (universitet – sykehus med universitetsklinikk).

Trygderetten uttalte i en prinsippkjennelse, ankesak nr. 99/05081, at det ble stilt meget strenge krav til den diagnostiske utredning og utprøving. Etter rettens mening var gjeldende retningslinjer for strenge i forhold til lovens ordlyd. Når det gjelder bevisbedømmelsen legger retten til grunn at det er tilstrekkelig med såvidt overvekt av sannsynlighet for å anse et faktisk forhold bevist, med mindre loven har stilt spesielle krav.

Sivilombudsmannen har uttalt i brev datert 31. januar 2002 i forbindelse med en aktuell sak, at trygdemyndighetene har stilt strengere krav til dokumentasjon enn det som er forutsatt i loven. Etter de alminnelige prinsipper for bevisvurdering må

det mest sannsynlige faktum legges til grunn. (Trygderetten hadde i samme sak avslått krav om dekning av fordyret kosthold til diett i kjennelse av 27. oktober 2000, ankenr. 00/00052. Trygderetten avsa kjennelse i samme sak 6. februar 1997, ankenr. 1260/94)

Trygdeetaten må forholde seg til de føringer for bevisvurdering som nå er gitt av Trygderetten og Sivilombudsmannen. Når loven ikke har stilt spesielle krav til bevisbedømmelsen, skal det såkalte overvektsprinsippet i sivilprosessen legges til grunn. Dette innebærer at der det er tvil om en kjensgjerning foreligger eller ikke, bør det bygges på den oppfatning som anses som den mest sannsynlige (mer enn 50 prosent sannsynlighet for at et forhold foreligger).

3.3 Departementets vurdering og forslag

Det er en stadig utvikling innenfor medisinske fagmiljøer som har betydning for området diettbehandling. Dette er et område hvor det er uenighet både innen det vi populært kaller skolemedisin og mellom skolemedisin og alternative fagmiljøer. I praksis vet man at det fra alternative behandlingsapparater også vises til en form for dokumentasjon, men den er ikke vitenskapelig for ulike dietter. Det forekommer blant annet at det fra et medisinsk hold hevdes at ulike dietter kan ha effekt ved ADHD, noe som ikke bifalles av annen ekspertise. Så langt har trygdeetaten valgt å legge skolemedisin til grunn, og uttalelser fra medisinsk ekspertise ved universitetssykehus og lignende.

Det er også et kjent klinisk problem at en del pasienter i dag har feiloppfatning om matintoleranse som fører til et uhenksommessig kosthold.

Trygderettens prinsippkjennelse og Sivilombudsmannens uttalelse innebærer at det er tilstrekkelig at ekstrautgifter til diett kan sannsynliggjøres ved sannsynlighetsovervekt. Hvilke krav som da skal stilles til dokumentasjon for at ekstrautgifter til diett er nødvendig i et aktuelt tilfelle, er uklart. Det medfører større spillerom for skjønn og større mu-

lighet for forskjellsbehandling uten klare regler for sannsynlighetsvurderingen. Hvor vanskelige disse avgjørelsene kan være vises også ved at Trygderetten og Sivilombudsmannen har kommet til forskjellig resultat i samme sak selv om de bygger på samme prinsipp for bevisvurdering. Begge mener at trygdeetatens retningslinjer bare er veiledende og at overvektsprinsippet skal gjelde.

Departementet mener på denne bakgrunn at det er et klart behov for en presisering i loven av hva som skal kreves av dokumentasjon i forhold til grunnstønad til fordyret kosthold ved diett. Det er etter departementets syn nødvendig å forankre bevisvurderingen til at behovet for diett er begrunnet i anerkjent medisinsk behandling.

Det foreslås at det i lovteksten presiseres at nødvendigheten av dietten for den aktuelle diagnosen må være vitenskapelig dokumentert og almin-

nelig anerkjent i medisinsk praksis. Dermed lovfestes et viktig krav til dokumentasjon, som tidligere fulgte av Rikstrygdeverkets retningslinjer.

Det vises til lovforslaget.

3.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks.

Lovendringen antas å være i samsvar med gjeldende krav til dokumentasjon for ekstrautgifter ved diett, og vil derfor ikke ha økonomiske konsekvenser. Lovforslaget gir imidlertid klare retningslinjer for dokumentasjon for at diett er nødvendig og kan dermed forenkle behandlingen av disse sakene.

4 Avvikling av ordinær gravferdsstønad og forbedring av den behovsprøvde stønaden – folketrygdloven

§§ 7–2, 7–3 og 7–5

4.1 Innledning

For å oppnå en mer målrettet ytelse og samtidig frigjøre midler til andre prioriterte oppgaver, foreslås det at den ordinære gravferdsstønaden avvikles og at den behovsprøvde stønaden økes.

4.2 Gjeldende rett

Gravferdsstønad etter folketrygdloven kapittel 7 ytes når et medlem i trygden dør. Formålet med stønaden er å kompensere for utgifter til gravferd. Før 1982 var gravferdsstønaden knyttet til folketrygdens grunnbeløp, og økte automatisk i forbindelse med G-reguleringen.

Etter folketrygdloven § 7–2 første ledd ytes ordinær gravferdsstønad. Stønaden har vært uendret på 4 000 kroner siden 1982.

Etter folketrygdloven § 7–2 andre ledd kan det ytes et behovsprøvet tillegg til gravferdsstønaden på inntil 8 250 kroner for å sikre at økonomisk vanskeligstilte kan gis en verdig gravferd. Tillegg ytes etter følgende regler:

- Når den avdøde ikke hadde fylt 18 år, ytes det fullt tillegg.
- Når den avdøde var over 18 år og ikke var gift, ytes det tillegg som reduseres med midlene i boet og forsikringsbeløp utbetalt som følge av dødsfallet.
- Når den avdøde var over 18 år og var gift, ytes det tillegg som reduseres med summen av ektefellenes finansformue og forsikringsbeløp utbetalt som følge av dødsfallet, etter at et fribeløp tilsvarende tillegget er trukket fra.

Summen av ordinær gravferdsstønad og behovsprøvd tillegg kan ikke overstige de faktiske utgiftene til begravelsen.

Når et medlem nedkommer med et dødfødt barn, ytes det stønad til dekning av nødvendige utgifter til gravlegging av barnet. Stønaden kan ikke overstige ordinær gravferdsstønad tillagt fullt behovsprøvet tillegg.

Stønad til dekning av nødvendige utgifter til båretransport kan ytes når et medlem dør i Norge el-

ler i et norsk biland. Det samme gjelder når et medlem nedkommer med et dødfødt barn som blir gravlagt. Det ytes bare stønad for transport i Norge og bilandene til nærmeste naturlige gravplass ved den avdødes bosted, inkludert transport i forbindelse med kremasjon. Stønad ytes dersom transporten overstiger 20 kilometer. Stønaden skal dekke de nødvendige utgiftene til båretransport med et fradrag på 20 prosent av ordinær gravferdsstønad.

Når et medlem dør som følge av en yrkesskade eller – sykdom, dekkes utgifter til båretransport til bostedet, selv om dødsfallet skjer i utlandet eller bostedet ligger utenfor Norge. Stønaden skal dekke nødvendige utgifter til båretransport med et fradrag på 20 prosent av ordinær gravferdsstønad.

4.3 Historisk bakgrunn

Før folketrygden kom i 1967, fantes bestemmelser om stønad ved dødsfall spredt forskjellige steder i lovgivningen – lov om syketrygd, lov om enke- og morstrygd, lov om alderstrygd, lov om uføretrygd. I årene etter krigen var landet i en oppbyggingsfase. De fleste familier hadde bare en inntekt, og de trygdene som fantes, var ikke høye. For de store lag av folket gikk inntektene med til å dekke de daglige behov, og ga ikke overskudd av betydning til å bygge opp verdier. Større eller uventede utgifter kunne føre en familie ut i store vanskeligheter. Behovet for et sikkerhetsnett knyttet til ekstrautgifter, som begravelser, var derfor stort.

Da folketrygdloven trådte i kraft, ble de ulike ytelsene slått sammen til en stønadsform som ble kalt «engangsstønad ved dødsfall» og tatt inn i folketrygdloven. Engangsstønaden ble gitt etter to satser. For enslige utgjorde den 15 prosent av G og for avdøde som etterlot seg ektefelle/barn ble det gitt gravferdshjelp med 40 prosent av G. Begrunnelsen for den høyere stønaden var familiens behov for hjelp i en omstillingsperiode. Fra 1970 økte satsene til henholdsvis 20 prosent og 45 prosent av G. Fra 1978 ble gravferdshjelpen satt til 25 prosent av G for alle.

Bakgrunnen for at fradraget til båretransport

ble satt til 20 prosent av stønaden framgår av Ot.prp. nr. 10 for 1979–1980 avsnitt IV om utgifter til transport av bære, hvor det er anført følgende:

«Ved fastsettingen av bidraget etter folketrygdlovens § 2–13 første ledd har en regnet at 20 pst. av gravferdshjelpen, dvs. 5 pst. av grunnbeløpet, skal gå til transportutgifter».

På bakgrunn av forslag i Velferdsmeldingen (St.meld. nr. 35 for 1994–95) ble det fra 1. september 1997 innført et behovsprøvet tillegg inntil 8 000 kroner til gravferdsstønaden. Tillegget utgjør inntil 8 250 kroner i 2002, slik at samlet ytelse utgjør inntil 12 250 kroner. Formålet med tilleggsstønaden er å sikre at dødsbo med lav betalingsevne kan gi avdøde en verdig begravelse. Det er ulike vilkår knyttet til tillegget, avhengig av om avdøde var enslig eller etterlot seg ektefelle, partner eller samboer.

4.4 Departementets vurdering og forslag

Departementet er opptatt av at alle skal sikres en verdig begravelse. Det er imidlertid samtidig en forutsetning at velferdstjenestene målrettes på best mulig måte til enhver tid.

Ordinær gravferdsstønad utbetales ved alle dødsfall uten at det skjer en vurdering av behovet for stønaden. Det stilles ingen nærmere vilkår, heller ikke at en begravelse finner sted. Stønaden ble i 1982 løst fra G og satt til 4 000 kroner, og har som nevnt senere ikke vært regulert. Den utgjør nå bare en brøkdel av kostnadene ved en vanlig begravelse, og kan ikke anses å ha særlig betydning for de fleste dødsbo. De fleste som dør, etterlater seg i økende grad betydelige verdier, slik at det ikke medfører problemer å dekke begravelsesutgiftene. Gravferdsstønaden kommer stort sett arvingene til gode, og det kan reises spørsmål ved om dette er en riktig prioritering av folketrygdens midler. De fleste i arvtakergenerasjonen er selv veletablerte og har oppnådd en romslig økonomi.

En enkel, men verdig begravelse vil i gjennomsnitt komme på ca 15 000 kroner på landsbasis. Det er imidlertid ulikheter i kostnadene, bl.a. beroende på variasjoner i kommunale avgifter og i lokale tradisjoner. Den ordinære gravferdsstønaden er i de fleste tilfeller ikke tilstrekkelig for medlemmer med dårlig betalingsevne.

På denne bakgrunn vil departementet foreslå at den ordinære gravferdsstønaden avvikles, samtidig som den behovsprøvde stønaden økes til 15 000 kroner for 2003. Dette vil gi en forbedring av ord-

ningen for de dårligst stilte i målgruppen. Departementet foreslår videre at behovsprøvingen når en gift person dør lempes ved at fribeløpet for finansformue og forsikringsutbetalinger settes lik den fulle gravferdsstønaden, dvs. 15 000 kroner i 2003. Bare finansformue og forsikringsutbetalinger over dette fribeløpet vil gå til fradrag i gravferdsstønaden. Fribelet er i dag 8 250 kroner.

Når en kvinne nedkommer med flere dødfødte barn, kan det i dag ytes opptil full ordinær stønad med fullt tillegg til hvert barn, slik at stønadstaket blir fordoblet ved dødfødte tvillinger, tredoblet ved dødfødte trillinger osv. Det foreslås en omlegging ved at det blir lik øvre grense for alle tilfeller av gravlegging ved dødfødsler, uavhengig av antall barn i det dødfødte kullet. Bakgrunnen for forslaget er at et dødfødt barnekull vanligvis blir gravlagt sammen.

Etter forslaget vil full gravferdsstønad utgjøre mer enn den ville ha gjort dersom den fortsatt hadde vært regulert til 25 prosent av grunnbeløpet. Som nevnt ble 5 prosent av stønaden beregnet å gå til transportutgifter. Det foreslås at verken gravferdsstønad eller egenandel til bæretransport knyttes til grunnbeløpet, ettersom dette vil medføre administrative kostnader ved hver grunnbeløpsendring.

Stønad til bæretransport foreslås videreført som i dag. Dagens egenandel på 20 prosent av den ordinære gravferdsstønaden må imidlertid omdefineres. Det foreslås å endre bestemmelsen slik at stønad til bæretransport skal dekke de nødvendige utgifter med fradrag av en egenandel, som knyttes til gravferdsstønaden, og settes til 10 prosent av full stønad.

Det vises til lovforslaget.

4.5 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene trer i kraft 1. januar 2003 og gis virkning for dødsfall som inntreffer tidligst på denne datoen.

Mindreutgiftene for folketrygden ved å oppheve den ordinære gravferdsstønaden er beregnet til 160 mill. kroner. Økningen av den behovsprøvde stønaden og lempningen av behovsprøvingen når en gift person dør, vil medføre en merutgift på 10 mill. kroner. Samlet innsparing ved å oppheve den ordinære gravferdsstønaden samt å heve tilleggsstønaden utgjør etter dette 150 mill. kroner. De økonomiske konsekvensene er innarbeidet i budsjettforslaget for 2003.

Endringene innebærer en administrativ forenkling for trygdeetaten. Trygdekontorene blir fritatt for oppgaven å behandle og utbetale ordinær gravferdsstønad. Dette antas å utgjøre ca. 35 000 saker i året. Sakene er imidlertid enkle å behandle i dag. I en del av disse sakene vil det bli satt fram krav om

behovsprøvet gravferdsstønad. Disse sakene er betydelig mer arbeidskrevende. Dessuten vil man fortsatt få krav om stønad til båretransport, som også er mer arbeidskrevende. Det er på denne bakgrunn antatt at endringene totalt sett ikke har administrative konsekvenser av betydning.

5 Dekning av lese- og sekretærhjelp til dagliglivets gjøremål for blinde og svaksynte – folketrygdloven § 10–7 første ledd bokstav e

5.1 Innledning

Departementet foreslår at blinde og svaksynte gis inntil 20 timer lese- og sekretærhjelp per år for å kunne fungere i dagliglivet.

5.2 Bakgrunn. Gjeldende rett

Etter folketrygdloven § 10–7 første ledd bokstav e kan blinde og svaksynte få tilskudd til lese- og sekretærhjelp for å gjennomføre utdanning, opplæring eller arbeidstrening, for å fungere i høvelig arbeid og for å kunne delta i organisasjonsvirksomhet, politisk eller sosialt arbeid. Nærmere bestemmelser er gitt i forskrift 15. april 1997 nr. 319 om stønad til lese- og sekretærhjelp for blinde og svaksynte. Forskriften regulerer bl.a. i hvilket omfang utgifter til slik hjelp til forskjellige formål kan dekkes:

- Utgifter til hjelp til for å kunne gjennomføre utdanning, opplæring eller arbeidstrening med sikte på å skaffe seg eller beholde høvelig arbeid dekkes i den utstrekning de er nødvendige.
- Utgifter for å fungere i høvelig arbeid dekkes for opptil 30 timer per måned.
- Utgifter for å kunne delta i organisasjonsvirksomhet, politisk eller sosialt arbeid dekkes for opptil 30 timer per måned.

Norges Blindforbund har påpekt at denne brukergruppen har et udekket behov for lese- og sekretærhjelp til dagliglivets gjøremål, for eksempel lesing av brev/dokumenter og skrivearbeid for personer som ikke er i stand til å benytte data eller andre skrivehjelpemidler.

5.3 Departementets vurdering og forslag

Blinde og svaksynte kan ha behov for lese- og sekretærhjelp til dagliglivets gjøremål, for eksempel lesing av brev/dokumenter og skrivearbeid. Dette gjelder personer som ikke har data eller andre skrivehjelpemidler. Det foreslås derfor at blinde og svaksynte som ikke bruker slike hjelpemidler, kan få tilskudd til inntil 20 timer lese- og sekretærhjelp per år for å kunne fungere i dagliglivet.

Lese- og sekretærhjelp kan da tilstås både til bedring av funksjonsevnen i arbeidslivet og til dagliglivets gjøremål. Bestemmelsen i folketrygdloven § 10–7 gjelder for begge formål når ikke annet er sagt. Etter lovteksten i dag er lese- og sekretærhjelp begrenset til de formål som er nevnt i punkt 5.2. Departementet foreslår derfor at denne bestemmelsen endres slik at nevnte begrensning tas ut. Dette vil samtidig innebære en forenkling av lovteksten. Nærmere bestemmelser gis i tilhørende forskrift og begrensningen til 20 timer per år kan tas inn her. Forskriften regulerer som nevnt i dag i hvilken utstrekning det kan gis slik hjelp for å gjennomføre utdanning og skaffe seg eller beholde høvelig arbeid.

5.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2003.

Forslaget er beregnet å ville medføre utgifter på ca. 5 mill. kroner per år.

6 Rett til overgangsstønad ut skoleåret – folketrygdloven § 15–6

6.1 Innledning

Departementet foreslår at enslige forsørgere under nødvendig utdanning skal få rett til overgangsstønad ut påbegynt skoleår. Stønadsperiodens oppstarttidspunkt og utløpstidspunkt kan i dag ofte være i utakt med start og avslutning av skoleåret. Enkelte har problemer å fullføre utdanningen når stønaden faller bort midt i skoleåret, og dermed reduseres også deres muligheter for å bli selvforsørget.

6.2 Bakgrunn. Gjeldende rett

Formålet med folketrygdens stønadsordninger til enslige forsørgere er å sikre inntekt for personer med aleneomsorg for barn, og gi disse midlertidig hjelp til selvhjelp slik at de kan bli i stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid, se folketrygdloven § 15–1.

Stønadsordningene for enslige forsørgere ble lagt om i 1998 for å stimulere flest mulig til utdanning og arbeid slik at de kunne bli selvforsørget etter en omstillingstid. Man økte overgangsstønaden med om lag 10 000 kroner til 1,85 ganger grunnbeløpet, men reduserte stønadstiden fra ti til tre år. Fra 2001 har reformen fått full effekt.

Stønad til enslig mor eller far omfatter overgangsstønad (§ 15–6), stønad til barnetilsyn (§ 15–11), stønad til nødvendig utdanning (§ 15–12) og tilskott til flytting for å komme i arbeid (§ 15–13).

Etter folketrygdloven § 15–6 andre ledd kan overgangsstønad gis til det yngste barnet fyller åtte år, men ikke i mer enn tre år i denne perioden. Når det yngste barnet fyller tre år, er det et vilkår for stønad at forsørgeren er i arbeid, under utdanning eller er tilmeldt arbeidsformidlingen som reell arbeidssøker (krav om yrkesrettet aktivitet). Etter § 15-6 tredje ledd kan perioden med overgangsstønad forlenges fra tre til fem år dersom forsørgeren trenger utdanning for å komme i arbeid.

Utdanningsstønad gis til enslige forsørgere som mangler yrkeskompetanse og som trenger utdanning for lettere å komme i arbeid. Utdanningsstønad gis til yrkesutdanning i opptil tre år, til videregående utdanning som ledd i en utdanningsplan

og til påbygging på tidligere utdanning slik at vedkommende får opptil tre års yrkesutdanning. Utdanningsstønad gis bare for perioder vedkommende mottar overgangsstønad (§ 15–12 tredje ledd).

Senter for samfunnsforskning i Bergen – SEFOS – har på oppdrag fra Sosialdepartementet evaluert stønadsreformen av 1998. Rapporten konkluderer med at reformen har virket godt for flertallet av målgruppen i forhold til målsettingen om å få enslige forsørgere i arbeid og utdanning. Evalueringen viser av flertallet er positive til reformen og at andelen enslige forsørgere i arbeid eller utdanning har økt. Rikstrygdeverkets statistikker bekrefter at andelen aktive stønadsmottakere har økt, fra om lag 66 prosent i 1997 til nær 80 prosent i juli 2002.

Mindretallet som er negativ til reformen, kjennetegnes ved at de har problemer med å få tilstrekkelig utdanning og å få arbeid.

Rapporten viser også at et mindretall av de som har avsluttet stønadsperioden oppgir at de har fått det verre økonomisk enn de hadde som stønadsmottakere. Bakgrunnen for dette oppgis å være problemer med å oppnå like stor stabilitet i inntekt gjennom lønnsarbeid som de hadde som stønadsmottaker.

De spurte i SEFOS-undersøkelsen etterlyser større grad av fleksibilitet i stønadsordningene. I rapporten hevdes det blant annet at:

«En stor del av de enslige forsørgerne som tar utdanning viser seg å ha problemer med å fullføre utdanningen i stønadstiden.... Det er dermed verdt å diskutere om en ikke bør gi økte incentiver til å satse på utdanning i stønadstiden, og gjøre ordningen mer fleksibel slik at flere kan gjøre seg ferdig med utdanningen i løpet av stønadsperioden».

6.3 Departementets vurdering og forslag

SEFOS-rapporten har gitt departementet verdifull kunnskap om enslige forsørgere og om hvordan trygdens stønadsordninger fungerer i forhold til forutsetningene. Rapporten bekrefter at stønadsreformen av 1998 i det vesentlige har vært vellykket i

forhold til målsettingen om å få flest mulig enslige forsørgere over i utdanning og arbeid. Videre gir den departementet et godt grunnlag i arbeidet med å videreutvikle politikken for den aktuelle målgruppen. I dette arbeidet vil det være helt sentralt å vurdere tiltak som kan lette overgangen fra å være passiv mottaker av overgangsstønad, til en mer aktiv tilværelse med utdanning og arbeid.

Departementet har spesielt merket seg at en del stønadmottakere som tar utdanning har problemer med å fullføre utdanningen innenfor dagens stønadssystem, og at dette begrenser enkeltes muligheter til å bli selvforsørget. Departementet forstår det videre slik at problemet i noen grad skyldes at stønadsperioden ofte er i utakt med oppstart og avslutning av skoleåret.

På denne bakgrunn foreslår departementet at folketrygdens overgangsstønad skal kunne gis ut skoleåret, selv om den ordinære stønadsperioden er utløpt. Forslaget innebærer at stønadsordningen blir mer fleksibel, og at flere dermed kan fullføre skoleåret og utdanningen med overgangsstønad. Etter departementets oppfatning vil dette helt klart være et viktig bidrag i retning av økt selvforsørging blant enslige forsørgere.

De aller fleste utdanninger følger det ordinære skoleåret, det vil si med oppstart på høsten og med avslutning i løpet av våren kalenderåret etter. Det finnes imidlertid utdanninger som følger kalenderåret med oppstart på nyåret og som avsluttes før jul samme kalenderår. Forslaget innebærer forlengelse av stønadsperioden uavhengig av når på året skoleåret tar til og avsluttes.

Det foreslås å supplere bestemmelsene i folketrygdloven § 15–6 fjerde ledd om forlengelse av pe-

rioden med overgangsstønad til også å omfatte fullføring av påbegynt skoleår. Forslaget innebærer at stønadsperioden kan forlenges selv om forsørgeren har hatt overgangsstønad i 3 år og etter at barnet har fylt 8 år, se nærmere § 15–6 andre ledd. Det legges videre til grunn at utdanningen må være nødvendig, og lede til yrkeskompetanse, se nærmere vilkårene i § 15–6 tredje ledd.

Det er imidlertid ikke forutsatt at perioden med *utdanningsstønad* skal forlenges utover det som følger av reglene om utdanningsstønad i § 15–12 andre ledd. Bortfall av overgangsstønaden medfører imidlertid at det heller ikke kan gis utdanningsstønad, jf. § 15–12 tredje ledd, selv om forsørgeren ikke har fått utnyttet perioden med utdanningsstønad fullt ut. Forlenging av stønadsperioden for overgangsstønad som foreslått vil i slike tilfeller derfor medføre at retten til utdanningsstønad «gjenopplives» innenfor de ordinære rammene for denne ytelsen.

Det vises til lovforslaget.

6.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2003 og gis virkning for tilfelle der ordinær stønadstid utløper tidligst nevnte dato.

Årlige merutgifter blir på om lag 35 millioner kroner, fordelt på 30 millioner kroner til overgangsstønad og 5 millioner kroner til utdanningsstønad. Endringen vil ikke ha nevneverdige administrative konsekvenser.

7 Forlenget funksjonstid for rettsfullmektiger i Trygderetten mv. – trygderettsloven § 3 tredje ledd

Departementet foreslår at funksjonstiden som rettsfullmektig i Trygderetten skal kunne forlenges fra tre til fem år. Videre lovfestes at rettsfullmektigene tilsettes av Trygderettens leder. I tillegg foreslås at Trygderettens leder gis myndighet til å bestemme hvor mange rettsfullmektiger Trygderetten skal ha.

Ved lov av 13. juni 1997 nr. 59 ble trygderettsloven tilføyd en bestemmelse som etablerte hjemmel for en ny stillingskategori i Trygderetten – rettsfullmektiger, se trygderettsloven § 3 tredje ledd. Ordningen tar utgangspunkt i ordningen med dommerfullmektiger ved tingrettene. Det stilles de samme formelle krav til å være rettsfullmektig som til å være dommerfullmektig, og tilsettingsprosedyren for dommerfullmektiger ble forutsatt å skulle gjelde tilsvarende gjennom henvisninger til domstolloven § 54 og 55.

Departementet bestemmer hvor mange rettsfullmektiger Trygderetten skal ha (§ 3 tredje ledd første punktum). Rettsfullmektigene tilsettes av Trygderettens leder (etter delegasjon) for en periode på inntil tre år. Rettsfullmektigene kan være administrator ved behandlingen av en ankesak og forøvrig utføre de oppgaver i ankebehandlingen som etter loven er tillagt de juridisk kyndige medlemmer av Trygderetten. For nærmere omtale av ordningen vises til Ot.prp. nr. 42 for 1996–97 punkt 4.4.

Trygderetten har i brev av 19. juli 2002 uttalt:

«Utgangspunktet i dag er at rettsfullmektigene tilsettes for en periode på inntil 3 år. Begrensningen er satt i § 3 i lov om anke til Trygderetten.

I realiteten har Trygderetten full nytte av rettsfullmektigene en relativt kort periode. Det er behov for en innkjøringsperiode etter ansettelse, og de er på utkikk etter ny jobb det siste året. En del slutter også før åremålet er ute etter at de har fått ny jobb.

Trygderetten er nå i en situasjon der det stilles stadig større krav både til effektivitet og til kvalitet. Høy saksinnngang, behov for å avgi flere grunngitte kjennelser samt praksiskoordinering er kjente stikkord i denne sammenheng. Etter Trygderettens syn vil vi stå bedre rustet til å takle disse utfordringene med mer erfarne rettsfullmektiger.

Trygderetten viser til de muligheter for for-

lengelse som i dag finnes for dommerfullmektiger ved de ordinære domstoler generelt og ordningen med dommerfullmektig I som praktiseres ved Oslo Tingrett spesielt. Ordningen ved Oslo Tingrett går ut på at dommerfullmektig som har hatt en funksjonstid på to år, kan bli ansatt som dommerfullmektig I for en periode på inntil tre år. Trygderetten viser også til det foreliggende forslag om å endre domstolloven § 55 som går ut på en lovbestemt tidsbegrensning på to år, med adgang for departementet til å fastsette unntak og gi nærmere bestemmelser.

Trygderetten fremmer på bakgrunn av ovenstående forslag om at hovedregelen på tre års funksjonstid for rettsfullmektigene beholdes, men at det tilføyes at forlengelse kan gis for en periode på inntil to år.»

Trygderetten har videre foreslått at Trygderettens leder gis myndighet til å bestemme antallet rettsfullmektiger. Trygderetten uttaler om dette:

«Begrunnelsen for dette er at bestemmelsen ikke har vært praktisert de siste par årene og har sitt opphav tilbake til at ordningen med rettsfullmektiger ble innført. Den gang var det et poeng at antall rettsfullmektiger skulle stå i et visst forhold til antall faste rettsmedlemmer. Dette er fortsatt et poeng og forholdstallet mellom faste rettsmedlemmer og rettsfullmektiger er om lag det samme i dag, men vi finner det unødig byråkratisk at ikke Trygderettens leder kan bli delegert myndighet til å avgjøre antall rettsfullmektiger. En slik endring vil ikke ha budsjettmessige konsekvenser så lenge en eventuell økning må dekkes innenfor ordinært budsjett.»

Departementet slutter seg til Trygderettens vurderinger og foreslår at trygderettsloven § 3 tredje ledd endres med henblikk på at funksjonstiden for rettsfullmektigene i Trygderetten skal kunne forlenges med inntil 2 år utover den treårsperiode som følger av loven i dag.

Som nevnt vises det i trygderettsloven § 3 tredje ledd siste punktum i en del henseender til domstolloven. Ved en endringslov 15. juni 2001 nr. 62 (i kraft fra 1. november 2002) er ordningen med at domstollederen tilsetter dommerfullmektiger lovfestet. Det samme gjelder reglene om funksjonstid og adgangen til å gjøre særlig unntak fra denne.

Dommerfullmektig I – ordningen forutsettes opprettholdt. Det vises til domstolloven ny § 55 g første og andre ledd.

På bakgrunn av de omtalte endringene i domstolloven foreslås at trygderettsloven § 3 tredje ledd suppleres med en direkte bestemmelse om at rettsfullmektiger tilsettes av Trygderettens leder. Normaltiden for rettsfullmektiger framgår allerede av loven, og er ovenfor foreslått supplert med en tidfestet mulighet for forlengelse.

Henvisningene til domstolloven kan da begrenses til en henvisning til § 54 tredje ledd om de formelle krav for å bli dommerfullmektig.

Videre foreslås at § 3 tredje ledd første punktum endres slik at Trygderettens leder gis myndighet til å bestemme hvor mange rettsfullmektiger Trygderetten skal ha.

Det vises til lovforslaget.

Endringene foreslås å tre i kraft straks.

Endringene har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser av budsjettmessig betydning, men forslaget om forlenget funksjonstid for rettsfullmektiger vil som nevnt kunne bidra til å styrke rettens kapasitet.

Del II
Endringer i forskotteringsloven

8 Presisering av hjemmelen for forskrift om inntektsprøving av forskott – forskotteringsloven ny § 5 tredje ledd

I dag gis bidragsforskott med ett og samme beløp til alle mottakere. I forbindelse med nye bidragsregler, som ventes å tre i kraft 1. oktober 2003, er det bestemt at bidragsforskott skal inntektsprøves fra samme dato. Forskott kan bli å yte med fullt beløp (fullt forskott), 75 prosent av fullt forskott eller 50 prosent av fullt forskott. Retten til forskott faller helt bort når forskottsmottaker har en inntekt på 320 ganger månedlig forskottsbeløp (for tiden tilsvarer dette 377 600 kroner). Det vises til endringslov 15. juni 2001 nr. 37, endringene i forskotteringsloven § 4 tredje ledd og § 5.

Etter forskotteringsloven § 5 tredje ledd slik loven vil lyde etter at endringsloven er trådt i kraft, kan departementet gi forskrift om hva som skal regnes som inntekt ved inntektsprøvingen av forskott og inntektsgrensene for å kunne får 100 eller 75 prosent av fullt forskott. Inntektsgrensene skal ifølge bestemmelsen fastsettes «under hensyn til antall barn som forskottsmottakeren forsørger og under hensyn til om vedkommende er samboer eller bor sammen med barna».

Det er behov for å presisere denne bestemmelsen i to relasjoner. For det første er det bare inntektsgrensen for 75 prosent av fullt forskott som skal påvirkes av antall barn mv. Grensen for fullt forskott er ment å være et fast beløp for alle, jf. Ot.prp. nr. 43 for 2000–2001 pkt. 16.1.4.1. Det samme gjelder grensen for 50 prosent av fullt forskott, dvs. inntektsgrensen for fullt bortfall av forskottet, som etter § 4 nytt tredje ledd også skal være et fast beløp. Ordlyden i § 5 tredje ledd bør justeres under hensyn til dette.

Videre har Rikstrygdeverket i forbindelse med den administrative forberedelsen av bidragsreformen reist spørsmål om «barn som forskottsmottakeren forsørger» skal oppfattes som barn i egen husstand eller om også eventuelle barn som vedkommende er bidragspliktig for skal omfattes.

Departementet antar at meningen har vært at retten til forskott utelukkende skal påvirkes av antall barn i egen husstand og forsørgingsevnen i forhold til dem. Dette framgår også indirekte av passusen om at man skal ta hensyn til om forskottsmottaker er «samboer eller bor alene sammen med barna». Med barn menes i denne forbindelse egne barn, ikke f.eks. samboers særkullsbarn, og heller ikke barn som vedkommende forskottsmottaker betaler bidrag for.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at forskotteringsloven § 5 tredje ledd presiseres slik at det går fram at det bare er inntektsgrensen for 75 prosent av fullt forskott som skal fastsettes under hensyn til antall barn som mottakeren forsørger, og at det bare er egne barn i egen husstand som skal regnes som forsørget i denne relasjonen. Det vises til lovforslaget.

Departementet foreslår at presiseringene i ny § 5 tredje ledd trer i kraft fra den tid departementet bestemmer. Som nevnt forutsettes bidragsreformen å tre i kraft 1. oktober 2003, men det er ennå ikke gitt formell bestemmelse om dette. Endringen i ny § 5 tredje ledd bør tre i kraft fra samme tid som bidragsreformen generelt.

Endringsforslaget vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

9 Endringer i forskotteringsloven § 7 om utbetaling av ytelser

9.1 Innledning

Departementet foreslår at det innføres bestemmelser om virkningstidspunktet for endringer i forskottssats som følge av de nye reglene om inntektsprøving av forskott. Disse reglene ventes å tre i kraft 1. oktober 2003, jf. punkt 8.

Det foreslås videre at bidragsforskott skal fastsettes etter de nye reglene om inntektsprøving i saker der spørsmålet om farskap er under avgjørelse. Viser det seg at farskap ikke blir fastslått, slik at det foreligger rett til fullt forskott, vil eventuell differanse mellom fullt forskott og inntektsprøvd forskott blir etterbetalt.

9.2 Regler om virkningstidspunkt ved satsendringer – § 7 nytt fjerde ledd

Etter at de nye bestemmelsene i forskotteringsloven om inntektsprøving er trådt i kraft, vil det forekomme at inntektsendringer hos forskottsmottaker fører til at forskott må settes opp eller ned i samsvar med bestemmelsene i ny § 5. Tilsvarende vil forskott kunne falle bort eller tilstås på nytt ved inntektsendringer som fører til at forskottsmottakers inntekt overstiger eller kommer under inntektsgrensen som er fastsatt i loven ny § 4 tredje ledd (endringslov 15. juni 2001 nr. 37).

Forskotteringsloven § 7 har i dag bestemmelser om start og stans av forskott. Forskott ytes fra og med den kalendermåneden vilkårene var oppfylt (§ 7 første ledd), og som hovedregel til og med den kalendermåneden vilkårene for å motta forskott faller bort (§ 7 tredje ledd).

Bestemmelsene om start og stans av forskott vil i og for seg kunne gis anvendelse på satsendringer mv. etter de nye reglene om inntektsprøving, men er fullt ut dekkende bare for tilfellene der forskottsmottakeren kommer over eller igjen får inntekt under grensen for bortfall av forskott. Rikstrygdeverket finner det hensiktsmessig at det tas inn eksplisitte regler for endringer som følge av inntektsprøvingen etter § 5. Departementet antar at klare

regler på dette punktet vil være en fordel og foreslår at forskotteringsloven § 7 suppleres med et nytt fjerde ledd. Det foreslås at økninger av forskottssatsen gis virkning fra og med den kalendermåneden inntektsendringen skjer, mens satsreduksjoner gis virkning fra måneden etter inntektsendringen. Det samme skal gjelde ved endringer i andre forhold som medfører endret forskottssats, f.eks. endringer i antall egne barn eller at vedkommendes samboerforhold opphører.

§ 7 nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd. Det vises til lovforslaget.

9.3 Fastsetting av forskott mens en farskapssak er under behandling – § 7 nytt sjette ledd

9.3.1 Bakgrunn. Gjeldende rett

Som nevnt i punkt 8, skal forskott inntektsprøves når de nye reglene om bidrag og forskott trer i kraft (ventelig fra 1. oktober 2003).

Etter forskotteringsloven § 3 tredje ledd ytes bidragsforskott selv om farskapet ikke er kjent. I slike tilfelle er det ingen bidragspliktig som kan bidra til forsørgelsen av barnet. Forskottet fungerer i slike tilfeller som en garantert minsteytelse fra det offentlige.

Denne garantiordningen videreføres langt på vei med de nye bestemmelsene om inntektsprøving. I saker uten kjent far vil forsørgeren sikres fullt forskott, med mindre vedkommende tjener over 320 ganger forskottsbeløpet. Dette innebærer at forsørgeren får fullt forskott selv om vedkommendes inntekt skulle tilsi $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ forskott.

I en del tilfelle vil forskott bli tilstått mens spørsmålet om fastsetting av farskap er under behandling. Man kan da velge å anvende inntektsprøvsreglene fullt ut under behandlingen av farskaps-spørsmålet og etterbetale eventuell differanse mellom inntektsprøvd forskott og fullt forskott dersom farskap ikke blir fastsatt. Man vil imidlertid også kunne yte fullt forskott i behandlingstiden og eventuelt trekke inn igjen det for meget utbetalte dersom farskaps-saken fører fram.

9.3.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet finner at sammenhengen i regelverket tilsier at inntektsprøvningsreglene anvendes fullt ut mens det pågår sak om farskap. Hovedregelen er at retten til forskott skal inntektsprøves. Dette gjelder f. eks. i tilfelle der man har en bidragspliktig, men der bidraget etter de nye reglene blir satt til null på grunn av den bidragspliktiges dårlige økonomi. Ofte vil farskapsaken føre fram, og forskott fastsatt etter inntektsprøving vil da gi en riktig ytelse også mens farskapet blir prøvet. Dersom det likevel skulle vise seg at man ikke lykkes i å fastsette farskap, vil forskottsmottakeren få etterbetalt differansen mellom fullt forskott og forskott etter inntektsprøvningsreglene.

Departementet foreslår etter dette at det tas inn et nytt sjettede ledd i forskotteringsloven § 7, der det fastslås at bidragsforskottet skal inntektsprøves på vanlig måte i saker der det pågår saksbehandling

med henblikk på å fastslå farskap. Nåværende § 7 femte ledd blir nytt syvende ledd.

Det vises til lovforslaget.

9.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene i forskotteringsloven § 7 trer i kraft fra den tid departementet bestemmer, jf. punkt 8. Som nevnt forutsettes bidragsreformen å tre i kraft 1. oktober 2003, men det er ennå ikke gitt formell bestemmelse om dette.

Endringsforslagene vil ikke ha nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser. Administrativt vil trygdekontorene likevel kunne få en viss lettelse på grunn av forslaget om fastsetting av forskott mens en farskapsak er under behandling, gjennom at antallet etteroppgjør i de aktuelle sakene begrenses.

10 Hjemmel for å innhente inntektsopplysninger fra arbeidsgivere mv. for kunne beregne korrekt forskottsbeløp – forskotteringsloven § 9 fjerde ledd

Som nevnt i punkt 8 vil retten til forskott bli inntektsprøvd når de nye bidragsreglene trer i kraft. Den som søker om bidragsforskott må oppgi inntekten sin, og forskott kan avslås dersom søkeren ikke gir tilstrekkelige opplysninger (forskotteringsloven § 5 andre ledd slik loven vil lyde etter at endringslov 15. juni 2001 nr. 37 er trådt i kraft). Tilsvarende vil løpende forskott kunne stoppes dersom mottaker ikke bidrar med opplysninger som er nødvendige for å kontrollere at vilkårene for forskott fortsatt er oppfylt.

Det vil forekomme at bidragsfogden (trygdekontoret) er i tvil om de opplysninger som er gitt om mottakers inntekt og ønsker å kontrollere dem gjennom forespørsler til arbeidsgiver eller andre instanser. Fordi inntektsopplysninger i alt vesentlig ikke er nødvendige etter dagens forskotteringsordning, inneholder forskotteringsloven ingen hjemmel for slike forespørsler.

Etter barneloven § 10 andre ledd kan bidragsfogden innhente de nødvendige opplysninger for å fastsette bidrag fra arbeidsgivere mv. Med de nye reglene om inntektsprøving av bidragsforskott, er det hensiktsmessig å få en tilsvarende hjemmel i forskotteringsloven. Dette vil øke mulighetene for rask og effektiv kontroll med vilkårene og dermed lette bidragsfogdens arbeid med forskotteringssa-

kene. Mulighetene for etterfølgende oppgjør med etterbetaling av for lite utbetalt forskott eller tilbakekreving av for meget utbetalt forskott reduseres. Uten slik adgang til å innhente opplysninger vil også saksbehandlingen ta lengre tid, blant annet på grunn av merarbeid til verifisering av opplysningene og anmodninger til søkeren om å skaffe mer informasjon når opplysningene er mangelfulle.

Det er dessuten forutsatt at trygdekontorene skal foreta en årlig oppfølging av forskottssakene for å undersøke om løpende forskott er i samvar med reglene om inntektsprøving og mottakers inntekt. Det vil da være en fordel om trygdekontorene kan innhente inntektsopplysningene selv.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at forskotteringsloven § 9 fjerde ledd suppleres med en hjemmel til å innhente opplysninger, og da slik at bestemmelsene i barneloven § 10 andre ledd om dette gis anvendelse. Det vises til lovforslaget.

Det foreslås at lovendringen trer i kraft fra den dato departementet bestemmer, jf. punkt 8.

Lovendringen vil kunne bidra til en viss reduksjon av utgiftene til forskott og også lette det administrative arbeidet med saken. Disse effektene er imidlertid vanskelige å anslå. Det antas ikke grunn til budsjettmessige justeringer.

Del III
Merknader til de enkelte paragrafene i
lovforslaget

11 Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget

11.1 Merknader til endringene i folketrygdloven

Til § 5–24

Endringsforslagene i punkt 2 innebærer en viss omdisponering av § 5–24. På grunn av det foreslåtte nye fjerde ledd blir nåværende fjerde og femte ledd til nye femte og sjette ledd. Nåværende sjette ledd oppheves, men flyttes delvis til andre ledd. Nåværende syvende og åttende ledd blir syvende og åttende ledd også etter omdisponeringen.

Første ledd presiseres med henblikk på å gjøre det klart at retten til dekning av helsetjenester i utlandet er undergitt nærmere vilkår.

Andre ledd første punktum er nytt og inneholder bestemmelsen som avskjærer dekningen av helsetjenester under midlertidige utenlandsopphold for personer som er medlemmer i trygden etter loven § 2–1 som bosatt i Norge eller etter § 2–3 under opphold på Svalbard mv. *Andre punktum* er identisk med nåværende andre ledd andre punktum, men framtrer nå som et unntak fra det nye første punktum. *Tredje punktum* tilsvarer nåværende sjette ledd andre punktum, men er noe omformulert. Regelen i nåværende andre ledd første punktum om at det bare gis helsetjenester i tilfelle der sykdom eller skade inntreffer i utlandet, utgår som overflødig etter at dekningen av helsetjenester under midlertidige utenlandsopphold faller bort. Ordlyden – som gir regelen anvendelse for medlemmer etter §§ 2–1 til 2–4 – er for øvrig noe misvisende i dag, idet regelen ikke anvendes for personer som er medlemmer som arbeidstakere etter § 2–2, og heller ikke for arbeidstakere som ifølge § 2–4 skal ha stønad etter EØS-avtalens regler, da dette er personer som ikke bor og/eller oppholder seg i Norge. De får derfor dekket utgifter til helsetjenester i utlandet selv om behovet oppsto under arbeidsperiodene i Norge eller på norsk sokkel.

Nytt fjerde ledd lovfester etablert praksis når det gjelder helsetjenester til utenlandsbosatte personer som er medlemmer som arbeidstakere i Norge eller på norsk kontinentsokkel etter loven § 2–2. Medlemmet gis utvidet stønad, mens familiemedlemmer ikke har egne rettigheter og bare kan gis stønad under opphold i Norge sammen med med-

lemmet etter § 5–2 andre ledd. Bestemmelsen får bare betydning for personer som ikke er sikret tilsvarende rettigheter etter en av Norges trygdeavtaler. Av vesentlig betydning her er EØS-avtalen og den nordiske trygdekonvensjonen. Loven § 2–4 sikrer videre sokkelarbeidere som tilhører EØS-avtalens personkrets de samme rettigheter som etter avtalen (etter norsk syn gjelder EØS-avtalen ikke på sokkelen).

På grunn av det nye fjerde leddet i paragrafen blir nåværende fjerde og femte ledd nye femte og sjette ledd.

Bestemmelsens nåværende sjette ledd foreslås opphevet, men regelen i bestemmelsens andre punktum flyttes til andre ledd tredje punktum.

Det vises til punkt 2.

Til § 6–3 første ledd bokstav f

Bestemmelsen gjelder rett til grunnstønad på grunn av ekstrautgifter ved fordyret kosthold ved diett. Endringen innebærer en presisering av kravet til dokumentasjon for at en spesialdiett er nødvendig for en aktuell diagnose.

Det vises til punkt 3.

Til § 7–2

Bestemmelsen er hovedbestemmelsen om gravferdsstønad og hjemler både den ordinære gravferdsstønaden, som gis med 4 000 kroner ved alle dødsfall, og tillegget som gis etter en behovsprøving. Den ordinære gravferdsstønaden foreslås tatt bort, og det behovsprøvde tillegget blir dermed den nye gravferdsstønaden.

Første ledd foreslås justert som følge av at dagens ordinære gravferdsstønad foreslås tatt bort. *Første punktum* i forslaget inneholder kravet om at avdøde skal være medlem i trygden, og det markeres at den nye gravferdsstønaden er behovsprøvd og ytes med opptil et beløp som fastsettes av Stortinget, definert som «full gravferdsstønad». Bestemmelsen om at Stortinget fastsetter maksimalytelsen er flyttet opp fra nåværende femte ledd. *Andre punktum* i forslaget fastslår at stønaden ikke skal settes til et høyere beløp enn de faktiske utgiftene til begravelsen. Denne regelen finnes nå i § 1 i forskrift 19. desember 2000 nr. 1323.

Andre ledd gir nærmere regler om behovsprøvingen, og slår innledningsvis fast at behovsprøvingen ikke gjelder for tilfelle der avdøde var under 18 år. Dette følger nå av § 7–2 andre ledd bokstav a). For øvrig svarer bestemmelsen til nåværende andre ledd. Bokstavene a og b tilsvarer nåværende andre ledd henholdsvis bokstavene b og c, men er justert under hensyn til de endringer som foreslås i ordningen for gravferdsstønad, og formuleringene er forenklet.

Nytt tredje ledd presiserer at formue som nevnt i andre ledd skal være den formue som framgår av siste likning, eller av siste selvangivelse, dersom den er nyere. Presiseringen er nødvendig på grunn av uklarheter omkring formuleringen «midlene i boet». Presiseringen er i samsvar med trygdeattens praksis og forutsetningen om at ordningen skal være enkel å administrere.

Fjerde ledd tilsvarer gjeldende tredje ledd, men er tilpasset den foreslåtte omleggingen av ordningen. Det foreslås en omlegging ved at det blir lik øvre grense for alle tilfeller av gravlegging ved dødfødsler, uavhengig av antall barn i det dødfødte kullet. Bakgrunnen for forslaget er at et dødfødt barneskull vanligvis blir gravlagt sammen.

Femte ledd er identisk med nåværende fjerde ledd.

Sjette ledd tilsvarer nåværende sjette ledd, men ordlyden er justert under hensyn til den foreslåtte omleggingen. Nåværende femte ledd foreslås som nevnt flyttet til første ledd første punktum.

Det vises til punkt 4.

Til § 7–3 tredje ledd

Etter bestemmelsen dekkes nødvendige utgifter til båretransport med et fradrag på 20 prosent av den ordinære gravferdsstønaden, som nå foreslås opphevet. Det foreslås i stedet at egenandelen knyttes til gravferdsstønaden, og settes til 10 prosent av full stønad.

Det vises til punkt 4.

Til § 7–5 andre ledd

Bestemmelsen gjelder stønad til båretransport når dødsfallet skyldes yrkesskade. Nødvendige utgifter dekkes med et fradrag på 20 prosent av den ordinære gravferdsstønaden. Det foreslås i stedet at egenandelen knyttes til gravferdsstønaden, og settes til 10 prosent av full stønad, jf. merknaden til § 7–3.

Det vises til punkt 4.

Til § 10–7 første ledd bokstav e

Blinde- og svaksynte har rett til tilskudd til lese- og sekretærhjelp for å gjennomføre utdanning for å fungere i arbeid og for å kunne delta i organisasjons virksomhet m.v. Det foreslås at tilskudd til slik hjelp også kan tilstås til blinde og svaksynte til dagliglivets gjøremål. I hvilken utstrekning slike utgifter kan dekkes tas inn i Forskrift om stønad til lese- og sekretærhjelp for blinde og svaksynte.

Det vises til punkt 5.

Til § 15–6 fjerde ledd første punktum

Bestemmelsen åpner for å forlenge perioden for overgangsstønad for enslige forsørgere under nødvendig utdanning. Det kan gis forlenget stønadsperiode i tilfeller og etter de vilkår som nevnt i § 15–6 andre og tredje ledd. Etter andre ledd kan forlenget gis for enslige forsørgere under utdanning, som ellers ville miste overgangsstønaden fordi ordinær stønadsperiode på 3 år er utløpt og/eller barnet har fylt 8 år. Etter tredje ledd kan forsørgeren få to års forlenget stønadstid på grunn av utdanning, forutsatt at utdanningen er nødvendig og leder til yrkeskompetanse.

Endringen innebærer at enslige forsørgere som ellers ville ha mistet retten til overgangsstønad og eventuell utdanningsstønad i skoleåret, vil kunne fullføre det aktuelle skoleåret før overgangsstønaden bortfaller. Overgangsstønad vil da kunne gis ut den måned da skoleåret avsluttes. Det har ikke betydning for retten til forlenget stønadsperiode om studieåret påbegynnes i vår- eller høstsemestret.

Det vises til punkt 6.

11.2 Merknader til endringene i trygderettsloven

Til § 3 tredje ledd

Bestemmelsen gjelder rettsfullmektiger i Trygderetten. *Første punktum* endres slik at Trygderettens leder gis myndighet til å bestemme hvor mange rettsfullmektiger Trygderetten skal ha. I dag bestemmer departementet antallet. Endringen *av andre punktum* innebærer at funksjonstiden for rettsfullmektiger kan forlenges for en periode på inntil to år. I tillegg er det tatt inn en direkte bestemmelse om at rettsfullmektigene tilsettes av Trygderettens leder. Henvisningen i *siste punktum* til domstolloven § 55 tredje ledd er tatt ut som overflødig.

Det vises til punkt 7.

11.3 Merknader til endringene i forskotteringsloven

Til § 5 tredje ledd

Endringene innebærer en presisering av § 5 tredje ledd slik det vil lyde etter at endringslov 15. juni 2001 nr. 37 er trådt i kraft, jf. pkt 8.2. Bestemmelsen inneholder en hjemmel for departementet til å gi forskrifter om inntektsprøvingen av forskott. Det gjøres klart at det bare er inntekstgrensen for 75 prosent av fullt forskott som skal fastsettes under hensyn til antall barn som mottakeren forsørger, og at det bare er egne barn i egen husstand som skal regnes som forsørget i denne relasjonen.

Det vises til punkt 8.

Til § 7 nytt fjerde ledd

Den nye bestemmelsen gir regler om fra hvilket tidspunkt endringer i forskottssats som følge av inntektsendringer hos forskottsmottaker skal gjelde. Økt sats gjelder fra måneden for inntektsendringen, mens redusert sats skal gjelde fra måneden etter. Dette gjelder også andre forhold som kan medføre endret forskottssats.

§ 7 nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

Det vises til punkt 9.2.

Til § 7 nytt sjette ledd

Den nye bestemmelsen regulerer fastsettingen av forskott når spørsmålet om farskap er under utred-

ning og gjelder situasjonen etter at de nye reglene om inntektsprøving er trådt i kraft. Etter bestemmelsen skal inntektsprøvsreglene gjelde fullt ut så lenge farskapssaken er under behandling. Resultater behandlingen i at farskap ikke blir fastsatt, vil differansen mellom fullt forskott og eventuelt redusert forskott som følge av inntektsprøvingen i behandlingstiden bli etterbetalt.

§ 7 nåværende femte ledd blir nytt syvende ledd.

Det vises til punkt 9.3.

Til § 9 fjerde ledd

Endringen innebærer at det innarbeides en hjemmel til å innhente inntektsopplysninger om forskottsmottaker. Bakgrunnen for dette er de nye reglene om inntektsprøving. Etter forslaget får hjemmelen i barneloven § 10 andre ledd om innhenting av inntektsopplysninger ved bidragsfastsettelsen anvendelse.

Det vises til punkt 10.

Sosialdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 5–24 første og andre ledd skal lyde:

Et medlem gis stønad til nødvendige utgifter til helsetjenester i utlandet etter reglene i denne paragrafen. Utgiftene dekkes etter bestemmelsene i dette kapitlet, men med følgende særregler:

- a) Utgiftene dekkes etter særskilte satser.
- b) Utgiftene til ambulansetransport dekkes fullt ut.
- c) Utgiftene til sykehusopphold dekkes med opptil et beløp som fastsettes av Stortinget.

En person som er medlem etter §§ 2–1 eller 2–3 har ikke rett til stønad til helsetjenester under midlertidige utenlandsopphold. Personer med vedvarende og regelmessig behov for oksygen- og dialysebehandling får likevel dekket nødvendige utgifter til slik behandling. Videre dekkes utgiftene til helsetjenester når et medlem reiser til utlandet for å føde.

§ 5–24 nytt fjerde ledd skal lyde:

Utvidet stønad til helsetjenester etter tredje ledd gis også til en person som er medlem som arbeidstaker etter § 2–2. Forsørget ektefelle eller barn som ikke selv er medlemmer i trygden, gis imidlertid bare stønad i den utstrekning det følger av bestemmelsene i § 5–2 andre ledd.

§ 5–24 fjerde og femte ledd blir nye femte og sjette ledd.

§ 5–24 sjette ledd oppheves.

§ 6–3 første ledd bokstav f skal lyde:

- f) på grunn av fordyret kosthold ved diett. *Nødvendigheten av spesialdiett for den aktuelle diagnosen må være vitenskapelig dokumentert og alminnelig anerkjent i medisinsk praksis.*

§ 7–2 skal lyde:

Når et medlem i trygden dør, ytes det behovsprøvd gravferdsstønad med opptil et beløp som fastsettes av Stortinget (full gravferdsstønad). Stønaden

kan ikke settes høyere enn de faktiske utgiftene til begravelsen.

Gravferdsstønad etter første ledd gis uten behovsprøving dersom avdøde var under 18 år. For øvrig settes stønaden ned etter følgende regler:

- a) *Når den avdøde ikke var gift, reduseres stønaden med formue og forsikringsbeløp utbetalt som følge av dødsfallet.*
- b) *Når den avdøde var gift, reduseres stønaden med summen av ektefellenes finansformue og forsikringsbeløp utbetalt som følge av dødsfallet, etter at et fribeløp tilsvarende full gravferdsstønad er trukket fra.*

Formue som nevnt i andre ledd bokstav a og b skal være den formue som framgår av siste likning eller av siste selvangivelse dersom den er nyere.

Når et medlem nedkommer med et eller flere dødfødte barn, ytes det stønad til dekning av nødvendige utgifter til gravlegging. Stønaden kan likevel ikke overstige full gravferdsstønad.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder også for et medlems ektefelle og barn som blir forsørget av medlemmet og oppholder seg i Norge.

Departementet gir forskrifter om ytterligere vilkår for gravferdsstønaden.

§ 7–3 tredje ledd skal lyde:

Stønaden skal dekke de nødvendige utgiftene med fradrag av en egenandel på 10 prosent av full gravferdsstønad.

§ 7–5 andre ledd skal lyde:

Stønaden skal dekke de nødvendige utgiftene med fradrag av en egenandel på 10 prosent av full gravferdsstønad.

§ 10–7 første ledd bokstav e skal lyde.

- e) lese- og sekretærhjelp for blinde og svaksynte,

§ 15–6 fjerde ledd nytt første punktum skal lyde:

Dersom den enslige moren eller faren tar nødvendig utdanning og stønadsperioden etter andre og tredje ledd utløper før et skoleår er avsluttet, kan overgangsstønad gis til og med den måned skoleåret avsluttes.

§ 15–6 fjerde ledd første, andre og tredje punktum blir nye andre, tredje og fjerde punktum.

II

I lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten skal § 3 tredje ledd lyde:

Trygderetten skal ha så mange rettsfullmektiger som Trygderettens leder bestemmer. *Rettsfullmektigene tilsettes av Trygderettens leder for en periode på inntil tre år, med mulighet for forlengelse med inntil to år. Rettsfullmektigene kan være administrator ved behandlingen av en ankesak og for øvrig utføre de oppgaver i ankebehandlingen som etter loven her er tillagt de juridisk kyndige medlemmer av Trygderetten. Domstolloven § 54 tredje ledd får tilsvarende anvendelse.*

III

I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott (forskotteringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om hva som skal regnes for inntekt etter paragrafen her og om inntektsgrensene for å kunne få 100 eller 75 prosent av fullt forskott. *Inntektsgrensen for 75 prosent av fullt forskott skal fastsettes under hensyn til antall egne barn som forskottsmottakeren bor sammen med og forsørger og under hensyn til om vedkommende bor alene sammen med barna eller også har ektefelle eller samboer.*

§ 7 nytt fjerde ledd skal lyde:

Ved endringer i forskottsmottakers inntekt eller andre forhold som medfører endret sats for forskott etter § 5, gis høyere forskottssats virkning fra og med den kalendermåneden inntektsendringen skjedde. Redusert forskottssats gis virkning fra og med kalendermåneden etter den nevnte måneden.

§ 7 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 7 nytt sjette ledd skal lyde:

I saker der det er tatt opp spørsmål om fastsettelse av farskap, skal forskott alltid fastsettes etter reglene i § 5 første ledd andre punktum. Dersom farskap ikke blir fastsatt, skal forskott etterbetales i samsvar med bestemmelsene i § 5 første ledd tredje punktum.

§ 7 femte ledd blir nytt syvende ledd.

§ 9 fjerde ledd skal lyde:

Den som setter fram krav om eller får utbetalt bidragsforskott plikter å opplyse bidragsfogden om alle forhold og endringer i forhold som har betydning for retten til bidragsforskott. *Bidragsfogden kan innhente nødvendige opplysninger fra arbeidsgiver mv. i samsvar med bestemmelsene i barneloven § 10 andre ledd.*

IV

Ikraftttredelse. Overgangsbestemmelser

1. Endringene i folketrygdloven § 6–3 første ledd bokstav f trer i kraft straks. De øvrige endringene i folketrygdloven trer i kraft 1. januar 2003. Endringene i § 5–24 gis virkning for helsetjenester under utenlandsopphold som tar til tidligst 1. januar 2003. Endringene i §§ 7–2, 7–3 og 7–5 gis virkning for dødsfall som finner sted tidligst 1. januar 2003. Endringen i § 15–6 fjerde ledd gis virkning for tilfelle der stønadstiden utløper tidligst 1. januar 2003.
2. Endringene i trygderettsloven § 3 tredje ledd trer i kraft straks.
3. Endringene i forskotteringsloven trer i kraft fra den tid departementet bestemmer.

Trykk: A/S O. Fredr. Arnesen, Oktober 2002